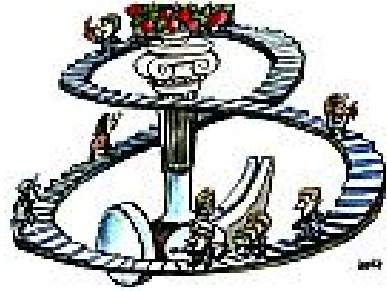

Förbundet Arbetsliv och Forskning i Sverige

Sidan 1 av 3

Till
Justitiedepartementet
Attn. Katarina Berglund Siegbahn
Rosenbad 4
103 33 STOCKHOLM

2012-12-18

Re: Remissyttrande avseende Slutbetänkande av Yttrandefrihetskommittén, SOU 2012:55 En översyn av tryck- och yttrandefriheten

Förbundet Arbetsliv och Forskning i Sverige (i forts. Förbundet), vill på ett allmänt plan inledningsvis framhålla att vi saknar ett principiellt förhållningssätt i sättet att närma sig den ytterst viktiga problematik som kommittén är satt av behandla.

Enligt Förbundets mening borde översynen ha tagit sin utgångspunkt i frågan om vilka värden som tryck- och yttrandefriheten är tänkt att värna om. De institutioner som skapas och/eller växer fram i politisk ordning har till uppgift att tillgodose vissa värden. Utredningen borde således ha inlett med att ange vilken värdegrund kommitténs arbete utgår ifrån. Handlar det om skydd för demokratin och en effektiv förvaltning eller handlar det om att hålla chefer bakom ryggen.

Problemet finns i slutbetänkandet berört här och där utan att det slår igenom i utredningens förslag. Principiella ställningstaganden tycks ha fått ge vika för lagtekniska resonemang i teknikoberoendets namn.

Förbundet anser att en viktig principiell utgångspunkt borde vara skyddet för den anställde som använder sig av sin meddelarfrihet. I detta sammanhang borde utredningen enligt Förbundets mening också diskuteras och lagt fram förslag om meddelarskydd på privat sektor, inte bara offentlig. Detta framstår som allt viktigare i takt med den offentliga sektorns privatisering, men är generellt sett av stort intresse.

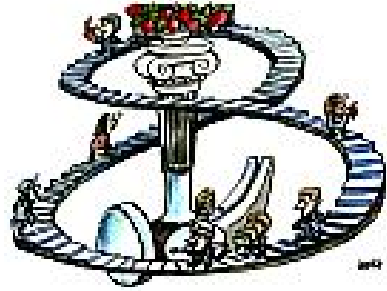
Förbundet finner även att man borde genomföra en ordentlig genomgång av det sätt på vilket kontrollorganen – högre myndigheter, JO och JK samt domstolar av olika slag – hanterar yttrandefrihetsfall för att förstå vad som kan gå fel.

En rimlig hypotes är att det föreligger stora problem i prövningen av yttrandefrihetsfall. De referenser till ett antal fall som nu föreligger i betänkandet är utmärkta men borde breddas kraftigt för att eventuellt kunna belägga mer genomgående drag.

Det finns ingen anledning att tro att svenska förhållanden på ett markant sätt skulle skilja sig från andra västdemokratiers, och tillgänglig forskning visar att yttrandefriheten överallt sitter trångt på ett sätt som utgör ett hot inte minst mot demokratin.

Här ser Förbundet gärna att systematisk forskning anlitas för ändamålet.

Förbundet Arbetsliv och Forskning i Sverige

Sidan 2 av 3

Ett särskilt problem är information om oegentligheter från offentligt verksamma – s.k. whistle-blowing. Fokuseringen på att söka en teknikoberoende lag för massmedierna gör att man ytterligare riskerar att tappa bort dessa personer.

De har nu endast stöd i RF:s kap 2 (och allmänt i europakonventionen). Detta stöd är emellertid så bräckligt att i många fall inte hindrar makthavare från att utöva repressalier gentemot den som säger ifrån.

Det visar sig också att en stor andel av de offentligt verksamma, t.o.m. vid ett svenskt universitet, bedömer att de inte utan risk för repressalier kan säga ifrån. Det är inte heller många som faktiskt vågar vilket är ett allvarligt problem för såväl demokratin som effektiviteten i det offentliga .

Motsvarande gäller för privatanställda som i praktiken helt saknar yttrandefrihet. Allt detta har enligt Förbundets mening en bakgrund i föreställningen i utredningens slutbetänkande att massmedieregleringen är viktigare än regleringen av förhållandena för den enskilde i förvaltningen.

Här finns emellertid ett förhållande som man inte kan bortse från. Information om offentlig verksamhet som kommer från involverade personer brukar bedömas som särskilt värdefull och den lär aldrig komma till makthavarnas kännedom utan insatser från interna uppgiftslämnare.

Som det nu är tvingas personer som upptäcker oegentligheter i sina myndigheter i många fall att anonymt gå direkt till massmedierna för att undvika repressalier. Detta är knappast något som makthavare uppskattar.

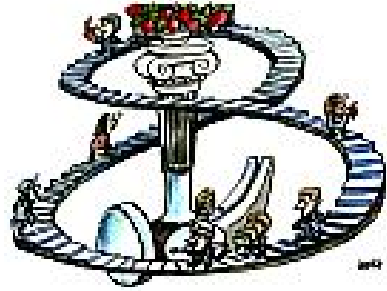
Normalt ser de möjligheten att direkt rätta till problem inom myndigheten som mest fördelaktig, men då måste uppgiftslämnarna skyddas vilket inte sker i dagsläget. Inte heller finns det skäl att tro att det kommer att bli någon förändring härvidlag med kommitténs förslag.

Dessutom får man med dagens konstruktion ytterligare en gate-keeper för yttrandefriheten, nämligen massmedierna. Det blir dessa som avgör om kritik mot det allmänna (eller det privata) ska få komma fram.

Den paragraf i YGL och TF som reglerar frågan om repressalieförbud mot uppgiftslämnare kunde med fördel ingå i RF 2 kap.

Om kontrollorganen sedan verkligen beaktade den skulle mycket vara vunnet.

Förbundet Arbetsliv och Forskning i Sverige

Sidan 3 av 3

Hela tanken på att yttrandefrihetslagstiftningen ska vara så klar och entydig att det inte blir myndigheter eller kontrollorgan som i realiteten avgör vad yttrandefriheten ska vara faller nu på att det föreligger alltför många olika kontrollorgan.

Man har skäl att frukta att de genomsnittligt har dåliga insikter i vad det egentligen är frågan om. Då överordnade myndigheter, JO, JK; vanliga domstolar, förvaltningsdomstolar och arbetsdomstolen kan agera i yttrandefrihetsmål kan man förvänta sig spridning i bedömningarna.

I vilket fall som helst borde det undersökas innan man fortsätter som förut. Jämför vad som tidigare sagts om behovet av forskning.

Det är kanske inte så svårt att förstå den politiska maktens fokusering på massmedierna. Bakom massmedierna står starka ekonomiska intressen som vill ha stor yttrandefrihet och skydd för sina källor.

Bakom den enskilde i den offentliga förvaltningen och det privata står egentligen inte någon. Arbetsgivare kommer inte att slås för yttrandefrihet och facket är ambivalent. Det fåtal individer som trots allt vågar säga ifrån går ofta en mörk framtid till mötes.

Detta yttrande har utarbetats av seniorprofessorerna

Lennart Lundquist professor i statsvetenskap

Håkan Hydén professor i rättssociologi

Förbundet Arbetsliv och Forskning i Sverige

*Rolf Andersson förbundsordförande
042 – 15 09 19 eller raq@telia.com*

*Tom Ryltenius förbundssekreterare
046 – 71 21 42 eller tomryltenius@gmail.com*

Förbundet Arbetsliv & Forskning i Sverige Hemsida: www.aof.nu

Box 4204, 203 13 Malmö Postgiro: 48 34 616-7

Förbundssekreterare Tom Ryltenius, Telefon 046-71 21 42 e-post: tomryltenius@gmail.com